

Mål C-129/19**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

19 februari 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Corte Suprema di Cassazione (Italien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

29 januari 2019

Klagande:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Motpart:

BV

Saken i det nationella målet

Överklagande som har ingetts av Presidenza del Consiglio dei Ministri (premiärministerns kansli) mot den dom genom vilken Corte di Appello di Torino så gott som fullständigt har fastställt Tribunale di Torinos avgörande i första instans enligt vilken en i Italien bosatt italiensk medborgare, som har utsatts för ett uppsåtligt våldsbrott, har rätt till skadestånd från italienska staten till följd av att direktiv 2004/80/EG inte har införlivats i den nationella rättsordningen.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande har framställts med stöd av artikel 267 FEUF och avser åsidosättandet av skyldigheten att införliva rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 *om ersättning till brottsoffer* (nedan även kallat direktivet), i synnerhet vad gäller artikel 12.2.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

[Med beaktande av de faktiska omständigheter som föreligger i det nationella målet, närmare bestämt en skadeståndstalan som en i Italien stadigvarande bosatt italiensk medborgare har väckt mot staten i dess egenskap av lagstiftare på grund av uteblivet och/eller felaktigt och/eller ofullständigt uppfyllande av skyldigheterna enligt rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 ”om ersättning till brottsoffer”, och i synnerhet skyldigheten enligt artikel 12.2 att senast den 1 juli 2005 (vilket är fastställt i artikel 18.1) införa en allmän ordning som kan garantera en lämplig och rättvis ersättning till offren för alla uppsåtliga våldsbrott (däribland sexuellt våldsbrott som klaganden har blivit utsatt för), i de fall dessa inte kan få fullt skadestånd för de lidna skadorna av gärningsmännen] hänskjuts följande tolkningsfrågor till Europeiska Unionens domstol för förhandsavgörande:

- a) Har medlemsstaten – med anledning av det försenade (och/eller ofullständiga) införlivandet av rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 ”om ersättning till brottsoffer” i den nationella rättsordningen, som inte är self-executing, när det gäller att införa en i direktivet föreskriven ordning för ersättning till offer för våldsbrott, som ger upphov till, gentemot personer i gränsöverskridande situationer, det vill säga den personkrets som uteslutande omfattas av direktivet, skadeståndsansvar för medlemsstaten i enlighet med de principer som följer av EU-domstolens praxis (bland annat [dom av den 9 november 1995, C-479/93,] Francovich, och [dom av den 5 mars 1996, C-49/93,] Brasserie du Pêcheur och Factortame III) – enligt [unions]rätten ett motsvarande ansvar gentemot personer i rent inhemska situationer (det vill säga personer som är bosatta i den berörda medlemsstaten), vilka inte skulle ha varit direkta mottagare av de förmåner som följer av genomförandet av direktivet, men som – för att undvika ett åsidosättande av likhetsprincipen och förbudet mot diskriminering inom ramen för [unions]rätten – om direktivet hade införlivats i rätt tid och fullständigt borde eller kunde ha kommit i åtnjutande av förmånerna genom utvidgning av direktivets ändamålsenliga verkan (det vill säga ovannämnda ersättningsordning)?

– Om föregående fråga besvaras jakande:

- b) Kan den ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott (i synnerhet sexuella våldsbrott enligt artikel 609-bis i codice penale (strafflagen)), som har fastställts genom inrikesministerns beslut av den 31 augusti 2017 (som har utfärdats med stöd av artikel 11.3 i legge 7 luglio 2016, n. 122, Disposizioni per l’adempimento degli obblighi derivanti dall’appartenenza dell’Italia all’Unione europea – Legge europea 2015-2016 (lag nr 122 av den 7 juli 2016, bestämmelser om fullgörande av de förpliktelser som åvilar Italien till följd av dess medlemskap i Europeiska unionen – unionslagen för åren 2015–2016))

i ändrad lydelse (genom artikel 6 i lag nr 167 av den 20 november 2017 och artikel 1.593–596 i lag nr 145 av den 30 december 2018) till ett belopp om 4 800 euro, betraktas som ”rättvis och lämplig brottsofferersättning” i överensstämmelse med artikel 12.2 i direktiv 2004/80?

Anförda unionsbestämmelser

Rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 *om ersättning till brottsoffer* (i synnerhet skälen 2, 6 och 14 samt artiklarna 12 och 18)

Artikel 18 FEU[F]

Artiklarna 20, 21 och 51 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Anförda nationella bestämmelser

Artikel 609-bis i codice penale – Sexuellt våld

Legge 7 luglio 2016, n. 122 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea – Legge europea 2015-2016* (lag nr 122 av den 7 juli 2016, bestämmelser om fullgörande av de förpliktelser som åvilar Italien till följd av dess medlemskap i Europeiska unionen – unionslagen för åren 2015–2016), som trädde i kraft den 23 juli 2016, i dess ändrade lydelse enligt artikel 6 i legge 20 novembre 2017, n. 167 *Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea – Legge europea 2017* (lag nr 167 av den 20 november 2017, bestämmelser om fullgörande av de förpliktelser som åvilar Italien till följd av dess medlemskap i Europeiska unionen – unionslagen för år 2017) och enligt artikel 1.593–596 i legge 30 dicembre 2018, n. 145 *Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2019 e bilancio pluriennale per il triennio 2019-2021* (lag nr 145 av den 30 december 2018, statens preliminära budget för budgetåret 2019 och fleråriga budget för treårsperioden 2019–2021). Följande kan särskilt noteras:

– Artikel 11.1 har följande lydelse: ”Offret för ett uppsåtligt våldsbrott, det vill säga för brott enligt artikel 603-bis i codice penale, med undantag för brott enligt artiklarna 581 och 582, såvida det inte föreligger sådana försvårande omständigheter som avses i artikel 583 i codice penale, har rätt till ersättning från staten.” Vid mord, sexuellt våld eller mycket allvarlig kroppsskada har offret – eller offrets rättsinnehavare, om brottet resulterar i att offret dör – enligt artikel 11.2 rätt till ersättning med det belopp som fastställs genom det ministeriella beslut som avses i artikel 11.3. För andra brott än de ovannämnda betalas i stället ersättning för att täcka sjukvårds- och behandlingskostnader.

Decreto del Ministro dell'interno 31 agosto 2017 *Determinazione degli importi dell'indennizzo alle vittime dei reati intenzionali violenti* (inrikesministerns beslut av den 31 augusti 2017, fastställande av ersättningsbelopp till offer för uppsåtliga våldsbrott). I detta beslut fastställs ersättningen till offer för uppsåtliga våldsbrott till följande belopp: ”a) vid mord betalas ett fast belopp om 7 200 euro samt, vid mord som har begåtts av make eller maka, även separerad eller skild, eller av en person som har eller har haft en känslomässig relation till offret, betalas ett fast belopp om 8 200 euro utslutande till offrets barn; b) vid sexuellt våldsbrott enligt artikel 609-bis i codice penale, såvida inte den förmildrande omständigheten ringa brott föreligger, betalas ett fast belopp om 4 800 euro; c) för andra brott som inte omfattas av leden a och b betalas ett belopp på upp till 3 000 euro för att täcka sjukvårds- och behandlingskostnader” (artikel 1).

Artikel 1218 i codice civile (civillagen): ”Den part som inte korrekt fullgör en förfallen skyldighet ska betala ersättning om det inte kan fastställas att avtalsbrottet beror på att fullgörandet var omöjligt eller försenades av en orsak som inte kan läggas parten till last.”

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 I oktober 2005 utsattes en i Italien stadigvarande bosatt italiensk medborgare av rumänskt ursprung (nedan kallad BV) för ett uppsåtligt våldsbrott (sexuellt våldsbrott) i Turin, som begicks av två rumänska medborgare. För detta brott dömdes de sistnämnda genom en lagakraftvunnen brottmålsdom till ett fängelsestraff på 10 år och sex månader. Gärningsmännen dömdes dessutom att betala skadestånd, som skulle fastställas i ett separat förfarande, samt att till BV, med omedelbart verkställighet, betala ett schablonbelopp om 50 000,00 euro. Offret erhöll emellertid inte detta belopp eftersom gärningsmännen höll sig undan.
- 2 I februari 2009 väckte BV talan vid Tribunale di Torino mot Presidenza del Consiglio dei Ministri (nedan kallat PCM) med yrkande att PCM skulle förklaras civilrättsligt ansvarigt på grund av uteblivet och/eller felaktigt och/eller ofullständigt uppfyllande av skyldigheterna enligt direktiv 2004/80.
- 3 PCM yrkade att talan skulle ogillas och gjorde gällande att direktiv 2004/80/EG enbart omfattar gränsöverskridande fall. Artikel 12.2 har ett obestämt innehåll, vilket innebär att den överlåter åt den nationella lagstiftaren både att välja de brott för vilka det ska betalas en viss ersättning och att fastställa den rimliga storleken på det belopp som ska tillerkännas offret. Italien har redan en motsvarande ordning för ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott, även om den är begränsad till vissa fall, framför allt terrorist- och maffiabrott samt brott i form av ocker och utpressning.
- 4 Tribunale di Torino fastslog i sak genom dom av den 26 maj 2010 att PCM hade underlåtit sin skyldighet att genomföra direktiv 2004/80 och förpliktade PCM att till BV betala ett belopp om 90 000,00 euro.

- 5 PCM överklagade ovannämnda dom till Corte di Appello di Torino. Genom dom som offentliggjordes den 23 januari 2012 fastställde Corte di Appello di Torino att italienska staten hade åsidosatt sina skyldigheter, närmare bestämt underlåtit att uppfylla skyldigheten enligt artikel 12.2 i direktiv 2004/80. Corte di Appello di Torino biföll således endast delvis PCM:s överklagande, varvid beloppet till BV sänktes till 50 000 euro.
- 6 PCM överklagade domen från Corte di Appello di Torino till Corte [Suprema] di Cassazione, som vilandeförklarade målet i väntan på EU-domstolens avgörande i den talan om fördragsbrott som Europeiska kommissionen hade väckt den 22 december 2014 mot Republiken Italien (mål C-601/14) samt EU-domstolens svar på Tribunale di Romas begäran om förhandsavgörande av den 24 mars 2015 angående tolkningen av artikel 12.2 i ovannämnda direktiv.
- 7 Efter det att de båda ovannämnda målen har avslutats (det första genom domstolens dom (stora avdelningen) av den 11 oktober 2016, C-601/14, och det andra genom beslut av domstolens ordförande av den 28 februari 2017 till följd av att Tribunale di Romas begäran om förhandsavgörande drogs tillbaka) har målet återupptagits.

Parternas huvudargument

- 8 PCM har anfört att de rättsliga villkoren för att staten ska bära ansvaret för skador som har uppstått på grund av att direktiv 2004/80 inte korrekt har införlivats i den nationella rättsordningen inte är uppfyllda. PCM har nämligen gjort gällande att direktivet, och i synnerhet artikel 12, inte utgör någon källa till rättigheter som personer direkt kan göra gällande gentemot den medlemsstat där de är bosatta, eftersom direktivet enbart hänvisar till ”gränsöverskridande fall”. Direktivet syftar nämligen till att säkerställa att offret, i det fall det begås ett uppsåtligt våldsbrott på en annan medlemsstats territorium än det där offret är bosatt, har tillgång till de ersättningsförfaranden som gäller på den plats där brottet har begåtts. PCM har dessutom anfört att det skadeståndsbelopp som BV har tillerkänts är för högt.
- 9 BV erinrar om att andra handläggande domstolar, som har bifallit yrkandet att italienska staten ska betala skadestånd till följd av uteblivet genomförande av direktiv 2004/80 till offer för sexuellt våldsbrott, har fastställt att det ska betalas belopp om 70 000 euro respektive 150 000 euro och att Corte di Appello di Milano har bekräftat dessa belopp genom dom nr 1653 av den 18 april 2017.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

Den första tolkningsfrågan

- 10 Corte [Suprema] di Cassazione påpekar att enligt EU-domstolens fasta praxis utgör principen om statens utomobligatoriska ansvar för skada som har vållats enskilda genom sådana överträdelser av unionsrätten som kan tillskrivas staten en

del av unionens rättsordning. Skadelidande enskilda personer har rätt till skadestånd när tre förutsättningar är uppfyllda, nämligen 1) att syftet med den unionsbestämmelse som har överträtts är att ge rättigheter till enskilda rättssubjekt, 2) att överträdelsen av denna bestämmelse är tillräckligt klar, 3) och att det finns ett direkt orsakssamband mellan överträdelsen och den skada som de enskilda har lidit.

- 11 Enligt Corte [Suprema] di Cassazione är det vad gäller tolkningsfråga a) nödvändigt att fästa särskild vikt vid det första av de ovannämnda villkoren. Det råder nämligen inga tvivel om att de två andra villkoren är uppfyllda i förevarande fall, eftersom EU-domstolen (i domen i mål C-601/14) slog fast att italienska staten underlät att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 12.2 i direktiv 2004/80 och eftersom den av BV åberopade skadan på grund av försenat och/eller ofullständigt uppfyllande av nämnda skyldigheter är en direkt följd av att staten har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter.
- 12 Corte [Suprema] di Cassazione understryker att EU-domstolen i domen i mål C-601/14 konstaterade att ”Republiken Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 12.2 i direktiv 2004/80 genom att inte vidta samtliga åtgärder som krävs för att säkerställa att det, med avseende på gränsöverskridande fall, föreskrivs en ordning för ersättning till offer för samtliga typer av uppsåtliga våldsbrott begångna på dess territorium”.
- 13 Denna slutsats följer av EU-domstolens tolkning av den samlade räckvidden för direktiv 2004/80 (se punkterna 36–44 i domen i mål C-601/14), nämligen att ovannämnda artikel 12.2 ska tolkas ”så, att den syftar till att garantera unionsmedborgaren en rätt till rättvis och lämplig ersättning för skada som personen har lidit på en medlemsstats territorium där vederbörande befinner sig med utövande av sin rätt till fri rörlighet, genom att ålägga varje medlemsstat att införa en ordning för ersättning till offer för alla typer av uppsåtliga våldsbrott begångna på dess territorium” (punkt 45).
- 14 Som svar på Republiken Italiens argument angående den avgränsade räckvidden för de skyldigheter som följer av direktiv 2004/80 (punkt 48) påpekades det i domen i mål C-601/14 att EU-domstolen – även om den hade ”fastställt att direktiv 2004/80 endast föreskriver ersättning i det fall då ett uppsåtligt våldsbrott har begåtts i en medlemsstat där personen befinner sig med utövande av sin rätt till fri rörlighet, vilket innebär att en rent inhemsk situation inte omfattas av tillämpningsområdet för nämnda direktiv” (punkt 49) – härigenom ”inskränkte [sig till] att precisera att det samarbetsystem som införts genom direktiv 2004/80 uteslutande rör möjligheten att få ersättning i gränsöverskridande fall, utan att för den skull utesluta att artikel 12.2 i nämnda direktiv, i syfte att säkerställa det mål som eftersträvas med direktivet i sådana fall” – det vill säga gränsöverskridande fall – ”ålägger samtliga medlemsstater att anta en nationell ordning som garanterar ersättning till offer för samtliga typer av uppsåtliga våldsbrott på deras respektive territorium” (punkt 49, se även punkt 50).

- 15 Corte [Suprema] di Cassazione är av den uppfattningen att domen i mål C-601/14 är i linje med EU-domstolens tidigare domar, där det alltid har slagits fast att direktiv 2004/80 uteslutande syftar till att reglera ”gränsöverskridande fall” (se dom av den 28 juni 2007, C-467/05, Dell’Orto, punkterna 57 och 59, dom av den 12 juli 2012, C-79/11, Giovanardi [m.fl.], punkt 37, och beslut av den 30 januari 2014, C-122/13, C, punkterna 12 och 13).
- 16 Italienska statens uppfyllande av skyldigheten att införa en ordning för ersättning till offer för ”samtliga typer” av uppsåtliga våldsbrott (följaktligen även för sexuella våldsbrott) begångna på dess territorium ska följaktligen – mot bakgrund av enbart direktiv 2004/80 – anses gälla ”gränsöverskridande fall”, men inte ”rent inhemska situationer”. Detta innebär att italienska statens åsidosättande av bestämmelsen i artikel 12.2 i direktiv 2004/80 utgör ett omedelbart och direkt villkor för att offret ska ha rätt till ersättning för vilken staten i dess egenskap av lagstiftare är ansvarig, men enbart i ”gränsöverskridande fall”. Därmed kan samma rätt inte omedelbart och direkt åberopas av offer för uppsåtliga våldsbrott som är stadigvarande bosatta i Italien.
- 17 Tolkningsfråga a) är följaktligen av betydelse, i och med att ett nekande svar har direkt inverkan på huruvida BV har rätt till det åberopade skadeståndet.
- 18 Tolkningsfrågan är av betydelse även mot bakgrund av lag nr 122 av den 7 juli 2016, som just till följd av talan om fördragsbrott nyligen har antagits och infört ”rätt till ersättning vid sexuella våldsbrott”. Denna lag, som har getts retroaktiv verkan genom lag nr 167/2017, är därmed tillämplig även på uppsåtliga våldsbrott begångna ”efter den 30 juni 2005 och innan lagen trädde i kraft”. Genom lag nr 145/2018 har det fastställts en ny frist för att inge ansökan om ersättning.
- 19 Även om BV kan omfattas av verkningarna av lag nr 122/2016 är tolkningsfrågan av betydelse eftersom BV har åberopat sin rätt till skadestånd mot bakgrund av statens åsidosättande av skyldigheten att i rätt tid införliva unionsrätten i den nationella rättsordningen och däremot inte framställt krav om ersättning enligt nationell lagstiftning med det belopp som för närvarande är fastställt i ovannämnda lag.
- 20 Det rör sig i huvudsak om en skadeståndstalan mot staten i dess egenskap av lagstiftare på grund av åsidosättande av likhetsprincipen och/eller förbudet mot diskriminering i unionsrätten till följd av försenat och/eller felaktigt och/eller ofullständigt genomförande av skyldigheterna enligt direktiv 2004/80.
- 21 I detta sammanhang hänvisar Corte [Suprema] di Cassazione till EU-domstolens fasta praxis angående de grundläggande rättigheterna (dom av den 12 december 2002, C-442/00, Caballero, punkt 30), ”främst den allmänna likabehandlingsprincipen och förbudet mot diskriminering” (domen i mål C-442/00, punkt 3[2], [dom av den 7 juli 2006,] C-81/05, Cordero Alonso, punkt 45, och beslut av den 16 januari 2008, C-128/07–C-131/07, Molinari m.fl., punkt 24).

- 22 Likabehandlingsprincipen stadfästs uttryckligen i artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet fastställs i både artikel 18 FEU[F] (f.d. artikel 12 EG) och artikel 21.2 i stadgan.
- 23 Corte [Suprema] di Cassazione erinrar om stadgans rättsliga värde och dess tillämpningsområde (dom av den 22 december 2010, C-279/09, DEB, punkt 30, och dom av den 15 november 2011, C-256/11, Murat Dereci, punkt 71) och påpekar att medlemsstaterna är skyldiga att respektera de grundläggande rättigheter som fastställts inom ramen för unionen endast när de fattar beslut inom tillämpningsområdet för unionsrätten, varvid begreppet ”tillämpning av unionsrätten”, i den mening som avses i artikel 51 i stadgan, innebär att det måste föreligga en anknytning av en viss grad (dom av den 29 maj 1997, C-299/95, Kremzow, punkt 16, och dom av den 6 mars 2014, C-206/13, Siragusa, punkterna 24 och 25).
- 24 Ovannämnda orsakssamband med eller anknytning till unionsrätten krävs även i samband med en talan om utomobligatoriskt ansvar som väckts mot en medlemsstat på grund av ett påstått åsidosättande av unionsrätten med tanke på att en medborgare i den medlemsstaten kan åberopa de grundläggande friheterna i artiklarna 49 FEUF, 56 FEUF eller 63 FEUF (dom av den 15 november 2016, C-268/15, Ullens de Schooten, punkterna 52 och 53).
- 25 I denna dom har EU-domstolen erinrat om att ”[t]olkningen av de grundläggande friheterna i artiklarna 49, 56 eller 63 FEUF kan visa sig relevant i ett mål där omständigheterna i alla avseenden är begränsade till en och samma medlemsstat, när nationell rätt föreskriver att den hänskjutande domstolen ska tillerkänna en medborgare i den medlemsstat där den hänskjutande domstolen är belägen samma rättigheter som dem som enligt unionsrätten tillkommer en medborgare i en annan medlemsstat i samma situation” (punkt 52). ”Detta gäller även när de faktiska omständigheterna i det nationella målet inte direkt omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, men då unionsbestämmelserna har gjorts tillämpliga genom nationell lagstiftning, vilken, för de lösningar som tillhandahålls för situationer där omständigheterna i alla avseenden är begränsade till en och samma medlemsstat, följer de lösningar som föreskrivs i unionsrätten” (punkt 53 samt dom av den 20 september 2018, C-343/17, Fremoluc NV, punkterna 20–24, dom av den 7 november 2018, C-380/17, K [och B], punkt 34, och dom av den 7 november 2018, C-257/17, C [och A], punkt 31).
- 26 I det aktuella fallet var italienska staten skyldig, vilket EU-domstolen fastslog i dom i mål C-601/14, att anpassa den nationella lagstiftningen till unionsrätten och därmed att inom en viss frist införa en allmän ordning för ersättning till offer för uppsåtliga våldsbrott begångna på dess territorium.
- 27 Nämnda skyldighet utgjorde förvisso ett omedelbart och direkt medel för att reglera gränsöverskridande fall i syfte att främja rätten till fri rörlighet för personer som är bosatta i andra medlemsstater, men var utformad på ett sådant sätt

att den allmänna ordningen för ersättning även skulle omfatta personer som är stadigvarande bosatta i Italien.

- 28 Corte [Suprema] di Cassazione anser att denna utvidgning av verkningar, som är av indirekt karaktär enbart i enlighet med artikel 12.2 i direktiv 2004/80, kunde åläggas italienska staten omedelbart och direkt med stöd av den allmänna likhetsprincipen (om den beaktas för sig) och/eller förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet i deras egenskap av grundläggande rättigheter i unionsrätten (artikel 18 FEU[F], artiklarna 20 och 21 i stadgan), eftersom italienska staten just på grund av dessa principer/rättigheter inte kunde genomföra direktivet i rätt tid och att ordningen för ersättning därmed kom att omfatta enbart gränsöverskridande fall, medan personer som är stadigvarande bosatta i landet behandlas på ett otillbörligt diskriminerande sätt.
- 29 Corte [Suprema] di Cassazione anser, med hänvisning till dom av den 2 februari 1989, 186/87, Cowan (punkt 19), att EU-domstolen tilldelar rätten till likabehandling (som i det konkreta fallet är kopplad till förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet) ett självständigt och specifikt värde jämfört med det värde som tilldelas de grundläggande friheter som följer av fördraget (däribland rätten till fri rörlighet, som är av betydelse i förevarande mål).
- 30 Enligt detta synsätt utgör den allmänna likhetsprincipen, vilken följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, en hörnsten i unionsrätten.
- 31 Likhetsprincipen och/eller förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet, i egenskap av grundläggande rättigheter i unionsrätten, utgör därför den nödvändiga anknytningen mellan ”rent inhemska situationer” och unionsrätten.
- 32 På grundval av denna anknytning och med hänsyn till åsidosättandet av de grundläggande unionsrättsliga principerna i artikel 18 FEU[F] samt artiklarna 20 och 21.2 i stadgan, kombinerat med fastställandet av att italienska staten inte i rätt tid uppfyllde sin skyldighet enligt artikel 12.2 i direktivet, anser Corte [Suprema] di Cassazione det vara nödvändigt att hänskjuta tolkningsfråga a) till EU-domstolen för förhandsavgörande.

Den andra tolkningsfrågan

- 33 Om den första tolkningsfrågan besvaras jakande och om italienska staten förklaras ansvarig på grund av åsidosättande av unionsrätten, blir även tolkningsfråga b) av betydelse.
- 34 Enligt EU-domstolens praxis kan skadestånd även beviljas in natura genom att den nationella lagstiftaren fullständigt anpassar den nationella lagstiftningen till de unionsrättsliga bestämmelserna med retroaktiv verkan, om detta är tillräckligt för att avhjälpa skadeverkningarna av att unionsrätten har åsidosatts, såvida inte de berättigade visar att de har lidit ytterligare förluster på grund av att de inte i rätt tid

har kunnat åtnjuta de förmåner som garanteras genom direktivet (dom av den 10 juli 1997, C-373/95, Maso m.fl., punkterna 39–42).

- 35 Den grundläggande parametern för att bedöma och reglera den skada som en person har åsamkats på grund av att staten har genomfört direktiv 2004/80 för sent utgörs av storleken på den ersättning som nämnda person i egenskap av offer för det uppsåtliga våldsbrottet ursprungligen skulle vara berättigad till.
- 36 I unionsrätten föreskrivs att ersättningen ska vara rättvis och lämplig (se, för ett liknande resonemang, skäl 6 och artikel 12.2 i direktiv 2004/80, se även förslag till avgörande av generaladvokaten Bot av den 12 april 2016 i mål C-601/14, punkterna 86 och 87).
- 37 EU-domstolens tolkning av ersättningens ”rättsvisa” och ”lämpliga” karaktär enligt artikel 12.2 i direktiv 2004/80 är av betydelse för att pröva huruvida de kriterier som den handläggande domstolen använde för att reglera den av BV åberopade skadan var juridiskt korrekta.
- 38 Corte [Suprema] di Cassazione erinrar om att det i inrikesministerns beslut av den 31 augusti 2017, som har utfärdats med stöd av artikel 11.3 i lag nr 122/2016, fastställs en ersättning för sexuellt våldsbrott med ett fast belopp om 4 800 euro. Denna ersättning betalas ut från en gemensam fond som även är avsedd att omfatta offer för brott av maffiatyp, utpressning och ocker.
- 39 Rent allmänt och i avsaknad av exakta, omedelbara anvisningar i direktiv 2004/80 anser Corte [Suprema] di Cassazione att det kan antas en allmän riktlinje angående kriterierna för en rättvis och lämplig ersättning.
- 40 Rättvisekriteriet förefaller vara avsett att säkerställa att ersättningen (och därmed dess storlek) först och främst tar hänsyn till att sexuellt våld till sin natur är ett mycket allvarligt brott och att offren på grund av deras lika värde i möjligaste mån ska behandlas lika. Brottets allvarlighetsgrad har för övrigt erkänts av den nationella lagstiftaren i samband med regleringen genom lag nr 122/2016, där lagstiftaren har velat ge företrädesrätt till den ovannämnda gemensamma fonden just åt både ”offer för sexuella våldsbrott” och offer för ”mord” (artikel 11.3).
- 41 Lämplighetskriteriet förefaller däremot kräva en individanpassning av ersättningen, där de relevanta subjektiva och objektiva omständigheterna kring brottet tas i beaktande.
- 42 Mot denna bakgrund anser Corte [Suprema] di Cassazione det vara relevant att beakta olika fall där ersättning har betalats ut från den ovannämnda gemensamma fonden. I lag nr 302/1990 fastställs det till exempel att det till personer som har drabbats av en bestående invaliditet till följd av terrorhandlingar eller organiserad brottslighet ska betalas en ersättning på ”upp till 200 000 euro i förhållande till den fastställda invaliditetsgraden[”].

- 43 Den hänskjutande domstolen hänvisar även till sin egen praxis när det gäller de kriterier som de handläggande domstolarna ska tillämpa när de i civilrättsliga mål fastställer ersättningen för skada till följd av sexuellt våldsbrott. Dessa kriterier omfattar graden av fysisk och psykisk kränkning av offrets sexuella integritet, det åsamkade psykiska lidandet, konsekvenserna på det psykologiska planet och på de mellanmännsliga relationerna, effekterna över tid samt brottets inverkan på offrets personlighet. Rent upplysningsvis har de handläggande domstolarna i nyligen avkunnande domar fastställt ersättningen för skada till följd av sexuella våldsbrott till ett belopp på mellan 10 000 euro (till minderåriga offer men enbart för sveda och värk) och 200 000 euro (till minderåriga offer). Vid försök till sexuellt våldsbrott gentemot en myndig person har ersättningen fastställts till ett belopp om 15 000 euro.
- 44 Corte [Suprema] di Cassazione är medveten om att ersättningen för skada till en person, oberoende av att lagstiftaren har ett brett utrymme för skönmässig bedömning vid hela utformningen av den ordning för ersättning som avses i direktiv 2004/80, ska uppfylla principen om att brottsoffer ska erhålla full ersättning för de skadliga verkningarna av brottet.
- 45 I och med att lagstiftaren har ett brett utrymme för skönmässig bedömning, som dock ska beakta rättvise- och lämplighetskriterierna i enlighet med artikel 12.2 i direktiv 2004/80, anser Corte [Suprema] di Cassazione att det måste finnas ett grundläggande samband, vad gäller ersättningens storlek, mellan de sistnämnda kriterierna och de ovannämnda kriterier som ska vara vägledande vid fastställande av skälig ersättning för sveda och värk till följd av sexuella våldsbrott, även om skadeståndet och ersättningen sedan inte nödvändigtvis motsvarar varandra.
- 46 Corte [Suprema] di Cassazione anser först och främst att den italienska lagstiftaren, när ersättningarna i enlighet med ovannämnda lagar fastställdes, tillämpade rättviseparametrar (eftersom beloppen fastställdes utifrån allvarlighetsgraden hos de våldsbrott som ger rätt till ersättning) och lämplighetsparametrar (eftersom det i samband med uppgörelsen även ska tas hänsyn till de konkreta omständigheterna kring brottet).

Vad beträffar den italienska bestämmelse som utgör föremålet för tolkningsfråga b) råder det dessutom tvivel om huruvida det ersättningsbelopp på 4 800 euro som är fastställt i bestämmelsen, som utgör ett fast belopp (som därmed uppenbarligen "inte är lämpligt") av ringa storlek (med den följden att ersättningen "inte är rättvis"), utgör ett åsidosättande av bestämmelsen i artikel 12.2 i direktiv 2004/80.